

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ**

**РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ**

17 березня 2016 року

м. Ужгород

№ 03.1-20/19-рк/к

ФОП Фурман Д.М.
с. Хмільник, 151, Іршавський р-н,
90126

Про вжиття заходів по недопущенню дій,
які можуть призвести до порушення
законодавства про захист економічної
конкуренції

Закарпатське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України здійснює контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання – автомобільними перевізниками при встановленні розміру тарифів на послуги з перевезення пасажирів на приміських та міжміських автобусних маршрутах загального користування.

Фізична особа - підприємець Фурман Д.М. (надалі – ФОП Фурман Д.М.) зареєстрований Іршавською районною державною адміністрацією, дата проведення державної реєстрації 06.09.2013 року, номер запису про проведення державної реєстрації 2313000000005213, витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців серії АБ № 940413.

Місцезнаходження: с. Хмільник, 151, Іршавський р-н.

Ідентифікаційний номер: 3345014776.

Відповідно до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, основним видом діяльності ФОП Фурман Д.М. за кодом КВЕД є:

49.31. Пасажирський наземний транспорт міського та приміського сполучення.

Таким чином, ФОП Фурман Д.М. у розумінні абзацу 12 ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

Визначення монопольного (домінуючого) становища ФОП Фурман Д.М. проведено відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.02 № 49-р та зареєстрованої у Міністерстві юстиції України від 01.04.02 № 317/6605 (надалі – Методика).

Об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

1. Суб'єкт господарювання – автомобільний перевізник фізична особа - підприємець Фурман Д.М., що здійснює перевезення пасажирів на території Закарпатської області у звичайному режимі руху на приміських автобусних маршрутах загального користування.

2. Товар - послуги з перевезення пасажирів.

Визначення товарних меж ринку.

У розумінні ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пункту 1.3 Методики, ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

Відповідно до пункту 5.1 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Одним з показників взаємозамінності товару є наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи).

В даному випадку **споживачами товару** є пасажир, яким у зв'язку певною необхідністю (пересування на роботу, відрадження, відпустка, вирішення особистих питань тощо), треба потрапити в конкретний населений пункт, який проходить через приміський маршрут загального користування для чого вони обирають певний маршрут, який через нього слідує.

Таким чином, застосування взаємозамінних товарів в даному випадку неможливо, оскільки є населені пункти, для приїзду в які пасажир змушений обрати лише певний маршрут.

Враховуючи вищезазначене, **товарними межами** досліджуваного ринку визначено послуги з перевезення пасажирів автобусами, які працюють у звичайному режимі руху на приміських автобусних маршрутах загального користування.

Визначення територіальних (географічних) меж ринку.

Територіальні (географічні) межі ринку - територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит на певний товар і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

Згідно зі статтею 43 Закону України «Про автомобільний транспорт» (надалі – Закон), визначення автомобільного перевізника на автобусному маршруті загального користування здійснюється виключно на конкурсних засадах. Відповідно до статті 44 цього Закону, організація проведення конкурсу та визначення умов перевезень покладаються на органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Тобто, право на здійснення пасажирських перевезень за маршрутами автомобільні перевізники виборюють на конкурсі з пасажирських перевезень на маршрутах загального користування, які проводять Замовники пасажирських перевезень, зокрема Замовником виступає Виноградівська районна державна адміністрація. Із переможцем конкурсу Замовник укладає договір про організацію перевезень на окремо визначеному маршруті та затверджує розклад руху. Відповідно до договору, організатор надає перевізникові право на перевезення пасажирів на приміських та міжміських маршрутах загального користування в певних режимах руху, а перевізник зобов'язується надавати транспортні послуги населенню.

Згідно договорів про організацію перевезень автомобільним транспортом, укладених перевізниками на приміських маршрутах загального користування із організатором перевезень – Виноградівською районною державною адміністрацією, розкладів руху, затверджених організатором перевезень, які є частиною паспорту маршруту, жодний з маршрутів приміських сполучень у зазначеному у розкладі руху часу відправлення та маршруту перевезень, не збігаються між собою, у зв'язку з чим пасажир (споживач) не можуть легко задовольнити свій попит на проїзд до кінцевих зупинок маршруту, а можуть лише скористуватись проїздом на транспортному засобі лише конкретного перевізника за вказаному в розкладі руху часу відправлення із кінцевої зупинки.

Відповідно до інформації, наданої Виноградівською районною державною адміністрацією (лист від 01.02.2013 № 03-11/330) фізична особа-підприємець Фурман Д.М. здійснює перевезення пасажирів на підставі договорів:

- № 108 від 29.11.2013р. на приміському автобусному маршруті загального користування «Виноградів - Дротинці» (рейс № 149) та «Виноградів - Черна» (рейс № 149-1);
- № 108 від 18.12.2014р. на приміському автобусному маршруті загального користування «Виноградів – Чепа через Вилок» (рейс № 145-1);
- № 85 від 24.10.2014р. на приміському автобусному маршруті загального користування «Виноградів - Вилок» (рейс № 131) та «Виноградів – Дюла через Вилок» (рейс № 132).

Таким чином, територіальними межами товарного ринку визначено територію населених пунктів в частині слідування через них автобусного маршруту загального користування, визначених договором, укладеним перевізником з організатором перевезень – Виноградівською районною державною адміністрацією у години, визначені розкладами руху, затвердженими організатором перевезень від початку маршруту (автостанція) до кінцевої зупинки маршруту.

Часові межі ринку

Часові межі ринку визначаються згідно з пунктами 7.1, 7.3 Методики, як проміжок часу (як правило - рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою. Часові межі ринку - час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.

Часовими межами ринку взято період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються - з моменту укладення автомобільним перевізником договору з організатором перевезень – Виноградівською районною державною адміністрацією про організацію перевезень автомобільним транспортом по даний час.

Бар'єри вступу на ринок.

Відповідно до пункту 1.3 Методики бар'єри вступу на ринок – обставини, що перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.

До наявних адміністративних бар'єрів вступу на ринок послуги з перевезення пасажирів автомобільним транспортом загального користування по маршрутах «Виноградів - Дротинці» (рейс № 149), «Виноградів - Черна» (рейс № 149-1), «Виноградів – Чепа через Вилок» (рейс № 145-1), «Виноградів - Вилок» (рейс № 131), «Виноградів – Дюла через Вилок» (рейс № 132) можна віднести бар'єри, пов'язані з наявністю ліцензій Міністерства транспорту та зв'язку, та визначенням на конкурсних засадах автомобільного перевізника, що обслуговуватиме певний маршрут загального користування відповідно до Закону України «Про автомобільний транспорт» та Порядку проведення конкурсу з перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2008 № 1081 (із змінами).

До економічних бар'єрів можна віднести бар'єри, пов'язані із загальноекономічними ризиками щодо здійснення господарської діяльності, такі як необхідність придбання транспортних засобів та забезпечення умов їх функціонування та збереження, витрати, що пов'язані з утриманням персоналу, ризики формування постійного пасажиропотоку, форс-мажорні обставини тощо.

Враховуючи те, що інші перевізники, які здійснюють перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування «Виноградів - Дротинці» (рейс № 149), «Виноградів - Черна» (рейс № 149-1), «Виноградів – Чепа через Вилок» (рейс № 145-1), «Виноградів - Вилок» (рейс № 131), «Виноградів – Дюла через Вилок» (рейс № 132) не можуть здійснювати діяльність з перевезення пасажирів на згаданому маршруті щоденно за розкладом руху, що затверджені організатором перевезень, який є частиною паспорту маршруту ФОП Фурман Д.М., то на даному маршруті відсутня конкуренція, оскільки ФОП Фурман Д.М. є єдиним суб'єктом господарювання, що здійснює перевезення на

зазначеному маршруту відповідно до укладених договорів із організатором перевезень – Виноградівською районною державною адміністрацією та згідно затвердженого розкладу руху, а пасажирів не мають можливості проїзду до зупинок, визначених паспортом маршруту та в зворотньому напрямку через зазначені зупинки.

Таким чином, ФОП Фурман Д.М. займає монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг з перевезення пасажирів автобусами, які працюють у звичайному режимі руху на:

- приміських автобусних маршрутах загального користування в територіальних межах населених пунктів в частині слідування через них приміського автобусного маршруту загального користування «Виноградів - Дротинці» (рейс № 149), «Виноградів - Черна» (рейс № 149-1), «Виноградів – Чепа через Вилок» (рейс № 145-1), «Виноградів - Вилок» (рейс № 131), «Виноградів – Дюла через Вилок» (рейс № 132) відповідно до договорів про організацію перевезень автомобільним транспортом, укладених з Виноградівською районною державною адміністрацією у години, визначених розкладом руху, затвердженого організатором перевезень від початку маршруту (автостанція) до кінцевої зупинки маршруту з 29.11.2013 року по теперішній час з часткою 100 відсотків.

У зв'язку з набуттям чинності постанови Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № 240, обласні державні адміністрації позбавлені права регулювати (встановлювати) тарифи на перевезення пасажирів і багажу автобусами, які працюють у звичайному режимі руху, в приміському та міжміському внутрішньообласному сполученні.

В даному випадку, автомобільний перевізник повинен розрахувати економічно обгрунтований тариф на перевезення пасажирів на приміських та міжміських автобусних маршрутах загального користування, виходячи з власних витрат, відповідно до Методики розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту, затвердженої наказом Мінтрансв'язку від 17.11.2009 № 1175.

Відповідно до пункту 2.1 Методики, розрахунок тарифів здійснюється відповідно до запланованих на рік (на підставі фактичних) обсягів транспортної роботи, характерних для даного виду перевезень перевізника в регіоні, та кількості перевезених пасажирів з використанням економічно обгрунтованих планових витрат, визначених з урахуванням вимог законодавства, на підставі галузевих норм, ставок податків і зборів (обов'язкових платежів), прогнозного індексу цін виробників промислової продукції у плановому періоді. До розрахунку тарифу включається плановий прибуток, необхідний для розвитку перевізника і сплати ним податкових зобов'язань.

Згідно з пунктом 2.2. Методики планування та розрахунок витрат перевізника здійснюються на основі нормативного методу із урахуванням галузевих норм використання матеріальних та паливно-енергетичних ресурсів, ставок податків і зборів (обов'язкових платежів), прогнозного індексу цін виробників промислової продукції на запланований рік. Витрати, об'єктивне нормування яких неможливе, плануються з урахуванням економічно обгрунтованих фактичних витрат перевізника за попередній рік, прогнозного індексу цін виробників промислової продукції на запланований рік та на підставі планових кошторисів.

Відповідно до пункту 2.3 Методики, під час розрахунку тарифу загальний обсяг транспортної роботи та загальна кількість перевезених пасажирів, у тому числі з урахуванням пільгових категорій пасажирів, які відповідно до законодавства користуються такими правами, обгрунтовуються перевізником на підставі фактичних показників роботи або встановлюються за результатами обстеження пасажиропотоків.

Відсутність розрахунку економічно обгрунтованого тарифу може призвести до стягнення з пасажирів завищеної вартості квитків за проїзд на приміських автобусних маршрутах загального користування «Виноградів - Дротинці», «Виноградів - Черна», «Виноградів – Чепа через Вилок», «Виноградів - Вилок», «Виноградів – Дюла через Вилок» і як наслідок до ущемлення інтересів споживачів (пасажирів).

Такі дії ФОП Фурман Д.М. щодо стягнення з пасажирів необгрунтованої вартості квитків за проїзд на приміських автобусних маршрутах загального користування

«Виноградів - Дротинці», «Виноградів - Черна», «Виноградів – Чепка через Вилок», «Виноградів - Вилок», «Виноградів – Дюла через Вилок», містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку шляхом вчинення дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

На підставі викладеного та керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» абзацом 7 пункту 3 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 №32-р., зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 №291/5482, з метою запобігання порушень законодавства про захист економічної конкуренції адміністративна колегія територіального відділення,

р е к о м е н д у є :

1. ФОП Фурман Д.М. вжити заходи по недопущенню дій, які можуть призвести до порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та умов, що їм сприяють.

2. Про результати розгляду рекомендацій повідомити територіальне відділення у десятиденний строк з дня їх отримання.

Відповідно до статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи посадовими особами, яким вони надані.

Згідно з частиною 3 статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате закривається.

Голова колегії

П. Калинич